

Motion till riksdagen 2005/06:So401

av **Gunilla Wahlén m.fl. (v)**

Missbrukarvård

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om beroendevårdens utveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om införandet av kommunal alkoholrådgivning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att kartlägga, analysera samt ge förslag till strategier för vård och behandling av personer med dubbel diagnos.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om könsseparata behandlingsmöjligheter för missbrukande kvinnor och flickor.

2 Inledning

Alla människor kan bli beroende av droger beroende på vilken social situation de befinner sig i. Å andra sidan menar vi också att alla människor kan bli fria från ett drogberoende. Vänsterpartiets syn på missbrukarvården utgår från en positiv människosyn där alla individers föränderlighet står i centrum och där inte minst människors sociala relationer utgör en fantastisk resurs och möjlighet. En viktig utgångspunkt för Vänsterpartiet vad gäller missbruksproblematiken är därför att missbruksproblematik kan förebyggas och behandling av beroende kan ge goda resultat. Detta är också väl dokumenterat i vetenskapliga studier och i Narkotikakommissionens slutbetänkande från år 2000 (SOU 2000:126).

Samhällets ansvar i förhållande till personer med missbruksproblem är stort. För det första kan man konstatera att missbruk är starkt förknippat med människors sociala situation. Vad gäller genus så verkar samhällets starkare fördömande och skuldbeläggande av kvinnor med missbruksproblem leda till att kvinnor i högre utsträckning än män döljer sina problem. Det innebär att problemen ofta är allvarigare när kvinnorna till slut får kontakt med miss-

Fel! Okänt namn på

brukarvården. Därför ser vi att det är staten som är ytterst ansvarig för den drogpolitik som förs och för att den vård som ges är av hög kvalitet, antingen i egen regi eller genom kommunernas och landstingens försorg.

Förutom dessa djupliggande bakgrundsfaktorer så måste också samhället ta ansvaret för den politiska kompromiss som drogpolitiken med nödvändighet är. Både linjen att tillåta alla droger och linjen att totalförbjuda alla droger är politiskt ogenomförbara av kulturella, historiska och folkhälsoskäl. Därmed måste samhället träda in och ta ansvar för de negativa effekterna av denna kompromiss.

Vänsterpartiet menar att samhället både resursmässigt och ur ett metodutvecklingshänseende inte lever upp till det stora ansvar för missbrukarvården som ovanstående resonemang innebär. Staten har heller inte tagit ansvar för det här ur ett genusperspektiv. 90-talets budgetsaneringar, som har lett till att kommunerna har fått en mycket ansträngd ekonomi, har helt klart påverkat missbrukarvården negativt.

Vänsterpartiet anser att det nu krävs en satsning i hela landet på beroendevården för att utveckla kvaliteten och inte minst kunskapen om genus. Nödvändigheten av att i större utsträckning än tidigare utvärdera olika vårdformer är stor och vi ser mycket positivt på att Socialstyrelsen nu tar fram nationella riktlinjer för missbrukarvården. Vi förutsätter att man i den processen kommer att lägga stor tonvikt vid mäns och kvinnors olika villkor och behov. Vänsterpartiet är dock öppet för en ännu skarpare reglering av kvaliteten i missbrukarvården om det visar sig att Socialstyrelsens riktlinjer har för liten effekt.

Öppna vårdformer som arbetar ur ett helhetsperspektiv ska eftersträvas och insatser för barn och andra närståendes situation måste intensifieras. Samtidigt som inriktningen ska vara mot öppna vårdformer så måste en del av beroendevården finnas i institutionsform för dem som i annat fall riskerar liv och hälsa eller saknar förmåga att ta till sig öppnare former. Lagen om vård av missbrukare (LVM) utgör en helt nödvändig del av beroendevården. Den institutionella vården måste däremot också utvecklas på ett liknande sätt som den öppna. Trots det har oroande uppgifter framkommit om att kommunerna undviker att placera enligt LVM av ekonomiska skäl. Det är inte acceptabelt. Samhället måste ta sitt ansvar för att öka både kvaliteten och kvantiteten i beroendevården. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3 Alkoholrådgivning i kommunen

Vänsterpartiet har under flera år motionerat om att utreda en förändring i socialtjänstlagen som ålägger kommunerna att tillhandahålla öppna alkoholrådgivningar. I den senaste behandlingen av en sådan motion i betänkande 2003/04:SoU5 hänvisar utskottet till att Alkoholkommittén bl.a. har i uppgift att stimulera vård och behandlingsinsatser på kommunal nivå. Detta är dock helt otillräckligt menar vi i Vänsterpartiet, och det faktum att Alkoholkommittén ”stimulerar åtgärder” är överhuvudtaget inte något som rör sig på

samma nivå eller i samma skala som en förändring av socialtjänstlagen av det slag som Vänsterpartiet föreslagit. De tidigare motionernas intentioner är därmed inte alls tillgodosedda och vi vidhåller därför detta viktiga folkhälso-politiska yrkande.

Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) har visat i en rapport om vård och behandlingsskador att alkoholskador kan förebyggas. De anser att det är väl dokumenterat att s.k. miniintervention – att identifiera riskfylld konsumtion m.m. – leder till minskad alkoholkonsumtion och därmed minskade alkoholskador. Enligt SBU är det en enkel metod men den används inte i den utsträckning som det finns behov av och möjlighet till.

Även Alkoholkommittén framhåller öppna alkoholrådgivningar som den främsta vårdformen för tidiga insatser och individuellt förebyggande arbete.

Vänsterpartiet anser det angeläget med en väl utbyggd öppenvård i kommunerna. Kommunerna är de som har ansvaret för det förebyggande missbruksarbetet samt vård av alkoholmissbrukare. Vänsterpartiet anser att det bör utredas hur kommunerna kan åläggas i socialtjänstlagen att tillhandahålla öppna alkoholrådgivningar, motsvarande vad som i dag gäller för familjerådgivning. Det är viktigt att dessa förmår nå ut till både män och kvinnor i sitt arbete mot alkoholmissbruk. Det finns goda exempel från en del kommuner i Sverige, men det är otillräckligt utbyggt i dag. Detta förhållande bekräftas även av föreningen för alkoholrådgivare. Eftersom förutsättningarna skiftar och regionala skillnader finns mellan kommunerna kan det vara fullt möjligt att mindre kommuner satsar på en gemensam mottagning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Missbruk och psykiatri

Psykisk ohälsa i kombination med missbruk innebär för många att adekvat hjälp inte kan fås eftersom huvudmännen träter om vad som är huvuddiagnosen. Samtidigt är denna grupp med s.k. dubbel diagnos mycket utsatt då många samtidigt har fysisk ohälsa och saknar bostad. I denna grupp återfinns också de som på grund av sin ohälsa begår grova våldsbrott eller utsätts för våld. Kvinnor med dubbel diagnos är oftare utsatta för sexuella övergrepp och våld än andra. Behandling och omvårdnad av personer med psykisk ohälsa och missbruk ska kännetecknas av kontinuitet och insatser som ger behandling mot både missbruket och insatser för att återvinna psykisk hälsa. Vänsterpartiet anser att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att kartlägga, analysera samt ge förslag till strategier för vård och behandling av personer med dubbel diagnos. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

5 Könseparerad missbruksvård

I rapporten från Mobilisering mot narkotika om mäns våld mot missbrukande kvinnor (maj 2005) så framgår det att det är mycket vanligt att dessa kvinnor utsätts för våld, ofta av sina tillika missbrukande män. Vidare kritiserar man myndigheterna för att våldet ofta ses som en effekt av missbruket snarare än som ett kvinnofridsbrott som kan drabba alla kvinnor. Det är helt nödvändigt att även missbrukande kvinnor ska kunna få hjälp och skydd mot en man som utsätter dem för våld.

Det är viktigt att kunna erbjuda stöd och behandling till missbrukande kvinnor i könseparata grupper. Genom det kan man samla kompetens vad gäller både missbruksproblematiken och våld mot kvinnor för att kunna erbjuda erforderlig hjälp vare sig det handlar om att ta sig ur ett missbruk eller en våldsamt situation eller både och. En ytterligare fördel är att man tar bort risken för att en kvinna som utsatts för våld måste genomgå behandling i samma grupp som den man som utsatt henne för våldet. Därför vill Vänsterpartiet att missbrukande kvinnor ska erbjudas behandling i könseparerade grupper. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 30 september 2005

Gunilla Wahlén (v)

Ingrid Burman (v)

Kalle Larsson (v)

Ulla Hoffmann (v)

Elina Linna (v)